

פרוטוקול מס' 28

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
שהתקיימה ביום ד', כח' באייר תשל"ל - 3.6.1970, בשעה 8.45.

נ כ ח ר :

חברי הועדה:
א. כץ - היו"ר
מ. אביזהר
נ. אליעד
מ. בן-פורת
י. גולדשמידט
ז. הרמן
א. ורדיגר
ש. לוין
ע. פינברג-סרני
ד. קורן
א. רזיאל-נאור

מוזמנים:
מר י. שריד - מנכ"ל משרד החינוך והתרבות
מר בן-דור - משרד החינוך והתרבות
מר ישראל - משרד החינוך והתרבות
מר גולדמן - משרד המשפטים

מזכיר הועדה: פ. פלכסר

רשמה: מ. כהן

סאילות ותשובות;
אישור תקנות לחוק הפיקוח על בתי-הספר,
תשכ"ט-1969.

סדר-היום:

זאילות ותשובות

זיו"ר א. כץ:

אני פותח את הישיבה.

נשמע תשובות אנשי משרד החינוך לשאלות.

זר ישראל:

חברת הכנסת סרני-פינברג שאלה על הסידורים שנעשו על-ידי משרד החינוך והתרבות בקשר

ישובי הצפון.

דבר ראשון שצריך להנחות אותו כשאנו ינים בשאלת בטחון התלמידים בישובי הצפון, הוא שמשרד החינוך אינו וגורם הפוסק בעניני בטחון התלמידים בכל הארץ. הוא שואל, מעורר, ובקש, מדרבן, אבל הפוסק האחרון הם שלטונות צה"ל. לא הייתי פותח משפט זה לולא התפרסמה כתבה פרושעת ביום ששי במוסף "ימים ולילות" ול "מעריב", של אהרן דולב, ושם נאמר ששיקולי המשרד בקביעת בתי-ספר וזורים הם שיקולים של כדאיות כספית בלבד. ועוד נאמר בכתבה זו שזה ובסדר נפצע שמשרד החינוך והתרבות פסיע ילדים בכבישים מסוכנים על וגבול, כשרק כדאיות כספית היא העובעת את ההסעות. אין לי ספק שכתבה זאת פכה גלים בצייבור, בעיקר באזורים הנפגעים. אמרתי שזאת כתבה ורושעת, כי מי שפסית את הנחת היסוד שהסעות ילדים בכבישים בארץ יעשות בהסכמה ותיאום פלא עם שלטונות צה"ל, מעלים את האמת.

אינני רוצה להתווכח עם הכתב ולהוכיח סדוקא ההסעות של הילדים מאביבים לדובב וחזרה יקרנות בהרבה מאשר הקמת שני בתי-ספר נפרדים. בטכום שאנחנו מוציאים היינו יכולים למנות חמשה זורים ולקיים בית-ספר קטן.

שלטונות צה"ל הם הגורם היחיד המוטמן להכניס שינויים בהסעות אלה, והם עושים זאת מפעם לפעם. יש הסעות בכבישים די מסוכנים, של אזור בית-שאן, בית-יוסף, ירדנה, גשר, נוה-אור, וסוד. הילדים מוטעים לכיוונים שונים, בהשגחה מתמדת של צה"ל ועל אישורו. מפעם לפעם צה"ל מעכב את האוטובוסים עד שהוא בודק כהלכה ות הכביש. לעתים הלימודים מתחילים בגלל זה בשעה 10 או 10.30. אבל גם צה"ל אינו מסכים שנפסיק את ההסעות.

כבר בשנה הראשונה אחרי מלחמת ששת הימים ועמדנו מספר פעמים בפני פיקוד הצפון את בעיית ההסעות של ילדי ישובי נמק בית-שאן. צה"ל אמר: אנחנו עושים הכל כדי להבטיח את ההסעות, ואתם נמשיכו אותן. איש אינו יכול להתחייב שלא יקרה אסון. אבל זו המדיניות שנקבעת על-ידי שלטונות הבטחון. ובענין זה אנחנו פועלים בתיאום מלא גם פיקוד הצפון.

לאחר האסון באביבים, בל"ג בעומר, ישכנו נמשך כל היום עם קצין בכיר שמונה לענין זה על-ידי אלוף פיקוד הצפון ונדקנו את כל ההסעות, איפה לנסוע ואיפה לא. יש פרוטוקול מפורט. כאשר נקבע שאנחנו צריכים לעכב את ההסעות ולפתוח תשעה בתי-ספר נפרדים, למחרת גייסנו מורים לכל בתי-הספר. לבית-הספר באביבים הגיעו ארבעה חורים באיחור של שלוש שעות. אבל למחרת הגיעו המורים לכל האזור. עבור יומיים שינה אלוף הפיקוד את הענין והתיר את ההסעה בכמה מקרים. ערב היה שיקול נוסף בפיקוד הצפון, ובכמה מקומות התירו את הנסיעה למחרת היום, כאשר בצהרים עוד אמרו שלא יסעו. ובכך אלה שיקולים נבאיים, ולא ענינו של משרד החינוך לשאול מה הם. ייתכן שיש בזה זיכון, אבל מישהו צריך לפסוק בענין. אנחנו מקבלים את הדין באופן זבעי שצה"ל הוא הפוסק.

אתן דוגמה שניה, חריפה יותר. לפני ימים נחדים ישכנו בהנהלת המשרד ועיבדנו תכנית של גיוס משאבים תקציביים זיכרים מאד כדי להעסיק את כל ילדי ישובי הספר בתקופת הקיץ, במסגרת לימודית חינוכית, בקייטנות, בפעולות שונות. הכוונה לגנים ובתי-ספר. כי בצה"ל אמרו לנו שרצוי שהילדים לא יתרוצצו ברחובות ובשדות. אבל יש בזה סיכון, ומקרה בית-שאן מוכיח שיש סיכון מסויים בריכוז ילדים במקום אחד. אבל מישהו צריך להחליט ולהכריע, והגורם הזה הוא צה"ל.

שלחנו תגובה על הכתבה שהתפרסמה ב"מעריב" ונחנו גם נזמין לשיחה את העתונאי.

קורן: אני מציע שמטעם ועדת החינוך תתפרסם איזו הערה בענין זה בעתון.

מ. ישראל:

אוסף כמה מלים על דרך ההתארגנות שלנו. באופן סבבי יש בלשכות המחוזיות שלנו. היום זה בעיקר בצפון, דריכות ומתיחות גדולה מצד כל העובדים והמפקחים. המפקחים שלנו עושים עבודת פרך, כי זו דרכו של מחנך ומפקח. מבקרים במקום, מעודדים את המורים, את המנהלים, משקיעים גם אמצעים תקציביים גדולים מאד, לעתים גם בהתחייבויות שבאותו שבוע או חודש קשה לנו לדעת מאין נכסה את זה. אנחנו גם צריכים לקחת בחשבון את הסבל הרב של המורה עצמו. על המורים ביישובי הספר עוברות תשופות קשות מאד. יש לי עדות מה עובר עכשיו על מורי בית-שאן. אלה אמצעים שקשה למדוד אותם. יש לנו מנהל בית-הספר ביררנה. בית-הספר שלו זכה בפרס חינוך. צוות המורים והמנהל זכו בפרס בעיקר בגלל העמידה היפה. עכשיו שלחנו מפקח לברוק האם לא כשל כוחו של האיש. כי יש לקחת בחשבון שבית-שאן היא עיירה שכמעט ואינה מגישה שירותים הכרחיים לבתי-הספר, המנהל נתקל בששמים גדולים מאד בדברים השונים ביותר ברשות המקומית. סאלנו את עצמנו האם נוכל מדי פעם לרענן את שורות ההוראה בכוחות צעירים וטובים.

עמדנו במבחן זה באביבים ודובב, כאשר

באופן דחוף-היינו צריכים לשלוח 9 מורים. בסך הכל גייסנו מ"ג בעצמנו עד למחרת 10 מורים. היתה היענות יפה. כמה פנסיונרים פנו והציעו עצמם לעבודה ביישובים אלה. היתה היענות יפה מאד בסמינרים. כל זה ראוי לשבח.

ת. א. כץ:

תודה רבה למר ישראל.

אני מציע שהועדה תגיב על מה שנמסר היום אזלי בצורת הודעה או פניה למורים, על הערכתנו את עמידתם, עמותתם והתנדבותם בנושא זה.

א. רזאל-נאור:

מר ישראל אמר שמשרד החינוך שואל ומעודד בעיות, אבל ההחלטה היא בידי הנגב. כך אין עוררין. אני מבינה היטב שאסור לנקוט בשיטה של הסתלקות מהמקום. אבל אני רוצה לשאול האם משעה שגבול זה חדל להיות שקט, משרד החינוך העלה את השאלה האם להוסיף לנסוע מאביבים לדובב? אינני מכירה את המקום, אבל חשוב לי לדעת מהי תמונת בית-הספר האזורי בכל אחד משני המקומות הללו? מובן העקרון של בית-הספר האזורי, וההנחה היא שבבית-הספר האזורי ודאי רמת הלימודים תוכל להיות טובה יותר מאשר בבית-ספר כפרי קטן ובודד, עם מחפר קטן של תלמידים. אבל מבחינה מעשית, האם תמונת בית-הספר בכל אחד משני המקומות האלה אכן מצדיקה מאמצים אלה? אם לא, האם המשרד נתן דעתו איך לשפר אותה ולעשותה ראוייה למאמץ הגדול הזה?

ע. פינברג-סרני:

באזור הנגב יש בית-ספר אזורי יפה, מעלה הבסור. יש להם בעיה קשה של הסעה. הנגב הוא שטח גדול, יש שם תלמידים רבים. טענת אנשי האזור הזה היא על אי-השתתפות מספקת של משרד החינוך בהוצאות. העול הזה של הנסיעות כולל מעבר ליכולת המשקים. יש לי מכתב על כך. הייתי מבקשת תשובה בעניין זה.

פנו אלי מבית-הספר בסאטא. לקראת שנת תש"ב מתכננים הקמת בית-ספר משותף בסאטא לכמה מיישובי הצפון. אנשי בית-הספר בסאטא הזמינו אותנו לבקר שם, כאשר נסייר ביישובי הגליל.

ד. קורן:

ביישובי הספר יש בעיות הדורשות שיפול פסיכולוגי בקנה מידה יותר גדול מסמקובל ביישובים אחרים, בגלל חיי הילדים בתנאי הפגזה וכדומה. המתח הזה נותן את אותותיו. פנו אלי בקשר לסיוע תקציבי לחוג למספלות ביישובי עמק בית-שאן ועמק-הירדן. אני מעלה דעיון, האם משרד החינוך מוכן לכנס חוק מורים וגננות ועובדי חינוך אחרים, ולהדריך אותם בתחום זה. האם נתתם דעתכם על כך, והאם אתם עומדים לעשות משהו בנדון.

ש. לויין:

הייתי השבוע בדובב ואביבים בראש משלחת של מרכז המורים. היינו בשני בתי-ספר, ביקרנו אצל הילדים והמורים הפצועים. אני סבור, ובעצם גם מנהל בית-הספר נוהג כך, על אף ההבטחות של הצבא, שיש להפריד את שני בתי-הספר, ואין להמשיך בהחודר ההסעה.

מ. ישראל:

הצבא אמר לא לנסוע. הוא הפריד.

1. לוינ:

עם זאת קיימות כמה בעיות שעל המשרד לפתור אותן. יש לצייד את בתי-הספר האלה בספריות. המורים יושבים שם ואינם יכולים לצאת למרחקים להשתלמות. זדבר המינימלי שהם ביקשו הוא לפחות לצייד את בתי-הספר בספריות ראויות לשמן. האם משרד החינוך יכול להיענות למשאלה זו בצורה נדיבה? אני מניח ומרכז המורים יהיה מוכן להשתתף בענין זה.

במקום זה חלק מהמורים הם מורים לא גוסמכים. ראיתי את המתנדבים שבאו. המורים הלא-גוסמכים שבמקום בכל זאת עדיפים על אלה שהתנדבו, שהם חסרי נסיון. אני מניח שזה קיים גם ביישובי ספר אחרים. האם יש למשרד החינוך תכנית כלשהי שתהיה מכוונת במיוחד להשלמת הכשרתם של המורים באביבים ודובב, מתוך הנחה שאין לסלטל זותם יותר מדי. אנחנו מעונינים שהם ימשיכו שם גם בשנה הבאה.

לגבי מצבם הנפשי של הילדים - הלימודים גמשיים, השעורים מתקיימים, אבל אין שמחת חיים במקום. אני חושב שזאת בעיה חינוכית ומוסרית ממדרגה ראשונה.

2. רזיאל-נאור:

השבוע אירע אסון כאשר שתי גדנ"עיות טבעו בכנרת בסיור גדנ"ע. זה כבר המקרה השני נוך כמה שבועות, הראשון אירע בתל-יוסף. ודאי היתה איזו ועדת חקירה במקרה הראשון. מה העלתה הועדה בחקירותיה? האם הוקמה ועדת לחקירת המקרה השני? בעיקר מה עושים כדי להשתלט על כך. לפי מה שידוע, בשני זמקרים היו עבירות משמעת. מה עושים כדי למנוע חריגות כאלה?

3. הרמן:

יש להמשיך בהסעת הילדים לבתי-הספר, ככל שהדבר ניתן. אני שואלת האם נקטו בצעדים כדי להבטיח שמצב האוטובוסים יהיה יותר טוב, שהם יהיו אולי משוריינים?

האם כבר נוקטים בצעדים כדי לארגן נופש לילדים האלה בחודשי הקיץ?

4. ורדיגר:

בעקבות הסבריו של מר ישראל על כך שצה"ל הוא הפוסק האחרון בשאלות הנוגעות להסעת הילדים לבתי-הספר, אם להסיע או לא, מתי להפסיק וכו' - לפי דעתי זפוסק האחרון צריך להיות משרד החינוך, כי הוא באופן ישיר אחראי על זילדים. עד שהמצב יתבהר, יש להפריד את בתי-הספר.

אתמול התפרסמה ידיעה על שביתה צפויה של זורים. אני חושב שהועדה צריכה להתייחס לזה.

5. פינברג-סרני:

אנחנו מדברים על אביבים ודובב. אבל בכל אזורי הספר מסייעים ילדים. אני זומרת במפורש שאנחנו מוכרחים להמשיך להסיע שם את הילדים, ובענין זה זובע הצבא. למשל, בל"ג בעומר שלחנו את הילדים, ברשות הצבא, לפיקניק בכנרת. יש לנו נוהג כזה בכל שנה. שקלנו בהתייעצות עם הצבא, ושלחנו זותם, מאחר והם היו במצב-רוח קשה מאד. לצערנו זה לא ענין לחודשיים זו שלושה. זו מציאות חיים שהישובים באזור זה מוכרחים ללמוד לחיות זותה. אין לעשות דברים מחוץ למה שהצבא מתיר. ואינני צריכה לומר עד כמה הצבא הוא גוף אזרחי. אנשי צה"ל שוקלים את כל השיקולים הפסיכולוגיים והחינוכיים. הוא עובד בשיתוף פעולה מלא עם משרד החינוך, ומוכרחים להמשיך כך, עם כל הסיכון שבזה.

6. אליעד:

אני נתקל בתופעה שיוצאים לאימוני גדנ"ע בתכיפות רבה מדי. מדוע אי אפשר לנצל את ימי החופשה לצורך זה?

7. אביזהר:

לפי דעתי אין ברירה אלא לסמוך על השיקול של הצבא מתי חייבים להפסיק דברים שהם בבחינת חיי יום יום. אינני חושב שאנחנו צריכים לראות את משרד החינוך כאילו הוא הוריד מעל עצמו אחריות כלשהי.

8. גולדשמידט:

בעקבות הדברים על הפרדת בתי-הספר או קיום השירותים כבית-ספר אזורי או משותף - בעצם מתבקשת בדיקה של הרבה בתי-ספר אזוריים באזורים רבים, לא רק בצפון. לצערנו הרב אין כמעט מקום שהסכנה אינה עלולה לארוב שם. אני

מר ישראל:

אוסף כמה מלים על דרך ההתארגנות שלנו. באופן סכמי יש בלשכות המחוזיות שלנו. הינם זה בעיקר בצפון, דריכות ומתיחות גדולה מצד כל העובדים והמפקחים. המפקחים שלנו עושים עבודת פרך, כי זו דרכו של מחנך ומפקח מבשרים במקום. מעודדים את המורים, את המנהלים, משקיעים גם אמצעים תצביבים גדולים מאד, לעתים גם בהתחייבויות שכארתו שנוצ או חודש קשה לנו לדעת מאין נכסה את זה. אנחנו גם צריכים לקחת בחשבון את הסבל הרב של המורה עצמו. על המורים ביישובי הספר עובדות תשנפות קשות מאד. יש לי עדות מה עובר עכשיו על מורי בית-שאן. אלה מאמצים שקשה למדוד אותם. יש לנו מנהל בית-ספר בירדנה, בית-הספר שלו זכה בפרס חינוך. צוות המורים והמנהל זכו בפרס בעיקר בגלל העמידה היפה. עכשיו שלחנו מפקח לבדוק האם לא כשל כוחו של האיש. כי יש לקחת בחשבון שבית-שאן היא עיירה סכמט ואינה מגישה שירותים הכרחיים לבתי-הספר, המנהל נתקל בקשיים גדולים מאד כדברים השונים ביותר ברשות המקומית. שאלנו את עצמנו האם נוכל מדי פעם לרענן את שורות ההוראה בכוחות צעירים וטובים.

עמדנו במבחן זה באביבים ודובב, כאשר

באופן דחוף-היינו צריכים לשלוח 9 מורים. בסך הכל גייסנו מ"ג נעזרים עד למחרת 19 מורים. היתה היענות יפה. כמה פנסיונרים פנו והציעו עצמם לעבודה ביישובים אלה. היתה היענות יפה מאד בטמירנים. כל זה ראוי לשבח.

הח"ר א. כץ:

תודה רבה למר ישראל.

אני מציע שהועדה תגיב על מה שנמסר היום אולי בצורת הודעה או פניה למורים, על הערכתנו את עמידתם, עמדתם והתנדבותם בנושא זה.

א. רובינאל-באור:

מר ישראל אמר שמשרד החינוך שואל ומעורה בעיות, אבל ההחלטה היא בידי הצבא. על כך אין עוררין. אני מבינה היטב שאסור לנקוט בשיטה של הסתלקות מהמקום. אבל אני רוצה לשאול האם משעה שגבול זה חודל להיות שקט, משרד החינוך העלה את השאלה האם יהיוסיף לנסוע מאביבים לדובב? אינני מכירה את המקום, אבל חשוב לי לדעת מהי תמונת בית-הספר האזורי בכל אחד משני המקומות הללו? מובן העקרון של בית-הספר האזורי, וההנחה היא שבבית-הספר האזורי ודאי רמת הלימודים תוכל להיות טובה יותר מאשר בבית-ספר כפרי קטן ובודד, עם מחפר שהן של תלמידים. אבל מבחינה מעשית, האם תמונת בית-הספר בכל אחד משני המקומות האלה אכן מצדיקה מאמצים אלה? אם לא, האם המשרד נתן דעתו איך לשפר אותה ולעשותה ראויה למאמץ הגדול הזה?

ע. פינברג-סרני:

באזור הנגב יש בית-ספר אזורי יפה, מעלה הבסור. יש להם בעיה קשה של הטעה. הנגב הוא שטח גדול, יש שם תלמידים רבים. טענת אנשי האזור הזה היא על אי-השתתפות מספיק של משרד החינוך בהוצאות. העול הזה של הנסיעות כולל מעבר ליכולת המשקים. יש לי מכתב על כך. הייתי מבקשת תשובה בעניין זה.

פנו אלי מבית-הספר בטאטא. לקראת שנת תש"ב מתכננים הקמת בית-ספר משותף בטאטא לכמה מיישובי הצפון. אנשי בית-הספר בטאטא הזמינו אותנו לבקר שם, כאשר נסייר ביישובי הגליל.

ד. קורן:

בישובי הספר יש בעיות הדורשות שיפול פסיכולוגי בקנה מידה יותר גדול מסמקובל ביישובים אחרים, בגלל חיי הילדים בתנאי הפגזה וכדומה. המתח הזה נותן את אותותיו. פנו אלי בקשר לסיוע תקציבי להוג למשפלות ביישובי עמק בית-שאן ועמק-הירדן. אני מעלה רעיון, האם משרד החינוך מוכן לכנס חוק מורים ונגננות ועובדי חינוך אחרים, ולהדריך אותם בתחום זה. האם נתתם דעתכם על כך, והאם אתם עומדים לעשות משהו בנדון.

ש. לויין:

הייתי השבוע בדובב ואביבים בראש משלחת של מרכז המורים. היינו בשני בתי-ספר, ביקרנו אצל הילדים והמורים הפצועים. אני סבור, ובעצם גם מנהל בית-הספר נוהג כך, על אף ההבטחות של הצבא, שיש להפריד את שני בתי-הספר, ואין להמשיך בהחדר ההסעה.

מר ישראל:

הצבא אמר לא לנסוע. הוא הפריד.

3.6.70

ש. לוין:

עם זאת קיימות כמה בעיות שעל המשרד לפתור אותן. יש לצייד את בתי-הספר האלה בספריות. המורים יושבים שם ואינם יכולים לצאת למרחקים להשתלמות. הדבר המינימלי שהם ביקשו הוא לפחות לצייד את בתי-הספר בספריות ראויות לשמן. האם משרד החינוך יכול להיענות למשאלה זו בצורה בדיבה? אני מניח שמרכז המורים יהיה מוכן להשתתף בענין זה.

במקום זה חלק מהמורים הם מורים לא מוסמכים. ראיתי את המתנדבים שבאו. המורים הלא-מוסמכים שבמקום בכל זאת עדיפים על אלה שהתנדבו, שהם חסרי נסיון. אני מניח שזה קיים גם בישובי ספר אחרים. האם יש למשרד החינוך תכנית כלשהי שתהיה מכוונת במיוחד להשלמת הכשרתם של המורים באביבים ודובב, מתוך הנחה שאין לטלטל אותם יותר מדי. אנחנו מעונינים שהם ימשיכו שם גם בשנה הבאה.

לגבי מצבם הנפשי של הילדים - הלימודים נמשכים, השעורים מתקיימים, אבל אין שמחת חיים במקום. אני חושב שזאת בעיה חינוכית ומוסרית ממדרגה ראשונה.

א. רוזאל-נאור: השבוע אירע אסון כאשר שתי גדנ"עיות טבעו בכנרת בסיור גדנ"ע. זה כבר המקרה השני תוך כמה שבועות, הראשון אירע בתל-יוסף. ודאי היתה איזו ועדת חקירה במקרה הראשון. מה העלתה הועדה בחקירותיה? האם הוקמה ועדת לחקירת המקרה השני? בעיקר מה עושים כדי להשתלט על כך. לפי מה שידוע, בשני המקרים היו עבירות משמעת. מה עושים כדי למנוע חריגות כאלה?

ז. הרמן: יש להמשיך בהסעת הילדים לבתי-הספר, ככל שהדבר ניתן. אני שואלת האם נקטו בצעדים כדי להבטיח שמצב האוטובוסים יהיה יותר טוב, שהם יהיו אולי משוריינים?

האם כבר נוקטים בצעדים כדי לארגן נופש לילדים האלה בחודשי הקיץ?

א. ורדיגר: בעקבות הסבריו של מר ישראל על כך שצה"ל הוא הפוסק האחרון בשאלות הנוגעות להסעת הילדים לבתי-הספר, אם להסיע או לא, מתי להפסיק וכו' - לפי דעתי הפוסק האחרון צריך להיות משרד החינוך, כי הוא באופן ישיר אחראי על הילדים. עד שהמצב יתבהר, יש להפריד את בתי-הספר.

אתמול התפרסמה ידיעה על שביתה צפויה של מורים. אני חושב שהועדה צריכה להתייחס לזה.

ע. פינברג-סרני: אנחנו מדברים על אביבים ודרבב. אבל בכל אזורי הספר מחייעים ילדים. אני אומרת במפורש שאנחנו מוכרחים להמשיך להסיע שם את הילדים, ובענין זה קובע הצבא. למשל, בל"ג בעומר שלחנו את הילדים, ברשות הצבא, לפיקניק בכנרת. יש לנו נוהג כזה בכל שנה. שקלנו בהתייעצות עם הצבא, ושלחנו אותם, מאחר והם היו במצב-רוח קשה מאד. לצערנו זה לא ענין לחודשיים או שלושה. זו מציאות חיים שהישובים באזור זה מוכרחים ללמוד לחיות אותה. אין לעשות דברים מחוץ למה שהצבא מתיר. ואינני צריכה לומר עד כמה הצבא הוא גוף אזרחי. אנשי צה"ל שוקלים את כל השיקולים הפסיכולוגיים והחינוכיים. הוא עובד בשיתוף פעולה מלא עם משרד החינוך, ומוכרחים להמשיך כך, עם כל הסיכון שבזה.

ג. אליעד: אני נתקל בתופעה שיוצאים לאימוני גדנ"ע בתכיפות רבה מדי. מדוע אי אפשר לנצל את ימי החופשה לצורך זה?

מ. אביזהר: לפי דעתי אין ברירה אלא לסמוך על השיקול של הצבא מתי חייבים להפסיק דברים שהם בבחינת חיי יום יום. אינני חושב שאנחנו צריכים לראות את משרד החינוך כאילו הוא הוריד מעל עצמו אחריות כלשהי.

י. גולדשמידט: בעקבות הדברים על הפרדת בתי-הספר או קיום השירותים כבית-ספר אזורי או משותף - בעצם מתבקשת כדיקה של הרבה בתי-ספר אזוריים באזורים רבים, לא רק בצפון. לצערנו הרב אין כמעט מקום שהסכנה אינה עלולה לארוב שם. אני

מחייב מאד את היתרונות של בית-ספר אזורי. יש למעלה מ-100 בתי-ספר אזוריים במדינה, שלומדים בהם כוודאי שתי רבבות ילדים. האם המשרד אינו חושב, נוכח הסכנות האלה, שהגיע הזמן לבדוק את כל הדבר הזה, אפילו אם זה יביא לשינוי רציני במדיניות הטובה של בתי-ספר אזוריים, או שנטפל אחרי מעשה, חליה, בכל מקום שבו קרה משהו?

ד. קורן:

הסכנה בדרכים אינה יותר גדולה מאשר זו שבריכוז ילדים. היא שונה, אבל אי אפשר לדעת מה יותר חמור. הצבא שקל כפי ששקל, ונקבעה עמדה לתקופה מסויימת. אחר כך באה פעולת השיטור בלבנון, והוא פסק אחרת, כי הפעולה הזאת שינתה את המצב. אינני מקבל את הדעה שהצבא אינו צריך להיות הפוסק האחרון בענין זה. זה ענינו. לא הייתי אומר שהוא פוסק בלעדי, הוא מתייעץ עם המועצה האזורית, עם המחוזיים, עם משרד החינוך. לא הייתי רוצה שתהיה איזו התערערות של העמדה מי צריך לפטוק מבחינה בטחונית.

אישור תקנות לחוק הפיקוח על בתי-הספר, תשכ"ט-1969

מר בן-דור:

סעיף 2 לחוק הפיקוח על בתי-הספר קובע על מי יחול החוק ועל מי לא. בסעיף 2(א)(5) נאמר: למעט בית-ספר ששר החינוך והתרבות פטרו בצו כללי או מיוחד מתחולת הוראות חוק זה, כולן או מקצתן. בסעיף קטן (ב) של אותו סעיף נאמר: שר החינוך והתרבות, לאחר התייעצות עם ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, יקבע בתקנות את העקרונות שלפיהם יינתנו פטורים לפי פיקוח (5) לסעיף קטן (א). העברנו לחברי הועדה את הצעת העקרונות לפי סעיף זה, שהשר חושב לפרסם אותם בתקנות.

אני רוצה להדגיש שאין השר חייב לפטור מישהו. אבל אם הוא רוצה, הוא צריך לעשות זאת לפי עקרונות מחויימים.

הי"ר א. כץ:

העקרונות למתן פטורים הם חמשה, הם מפורטים בחומר המונח לפניכם. (קורא את העקרונות למתן פטורים).

מ. בן-פורת:

אני מבקש הסבר להרחבה הגדולה בתקנות. לדעתי התקנות מרחיבות מאד את הפטור. לפי סעיף קטן (1), למשל, פטורים כל בתי-הספר הנתונים לפיקוח של משרדים ממשלתיים, שאינם משרד החינוך והתרבות. הפגעים במוסדות חינוך שחוק הפיקוח בא להגדיר אותם, אינם מתרכזים רק בבתי-ספר פרטיים, אלא גם באלה שבפיקוח והחזקה של משרדי ממשלה. הדבר יכול להתבטא בדרך גיהול בית-הספר, הוראה, שרתים, מצב סניטרי וכו'. ואם מצאו לבכון להפריד בין (1), (3) ו-(4), זה אומר שיש שלבים שונים של החזקה. אם ישנם שלושה סעיפים אלה, מה נותר לפיקוח?

לגבי סעיף קטן (5), מה הנימוק להכללתו כשבגוף החוק יש סעיף האומר שפטורים מוסדות הפועלים לפי חוק המועצה להשכלה גבוהה.

כיצד התקדמו בענין הפעלת חוק הפיקוח על בתי-הספר?

מר י. שריד:

אני רוצה שיהיה מובן לחברי הועדה, שכאן נקבעו עקרונות, ולא משתמע מהם שכל בתי-הספר שחל עליהם עקרון אחד או יותר, שהשר פוטר אותם מתחולת החוק כולו או מקצתו. עקרונות אלה באים כדי לומר לבתי-הספר שאינם במסגרתם, שעליהם אין בכלל מקום לדיון על פטור. יש מקום לדיון על פטור אם חל עליהם אחד או אחדים מהכללים האלה. ואז צריך שר החינוך לטקול הפטור איצו אוטומטי.

ניקח לדוגמה בית-ספר שנמצא בפיקוחו של משרד הדואר, בית-ספר "בזק". שר החינוך יחליט שבית-ספר זה אינו צריך לבקש עכשיו רסיון החזקה או רסיון להמשך קיומו, כי הוא כבר היים. ישנם דברים שאפשר לפטור אותם מהם, ישנם דברים שאי אפשר.

ורן: אני מבין את הסעיפים (1) ו-(2), הם באים למבוע כפילות. בסעיף (4) נכללים בין יות שהפטור לגביהם אפשרי, המוסדות שהמדינה משתתפת בהחזקתם או ולם. מכאן שבמסגרת זו נכללים כל בתי-הספר של מערכת החינוך, אם נ בחשבון ששכר לימוד מודרג הוא גם כן השתתפות בהחזקת בית-הספר, צריך להגיד שאלה אינם נכללים. כמו כן נכללים בה גם כל בתי-הספר נים להדרכה או חסות משרד החינוך. אולי מוטב להגיד שהעקרון יהיה ים לפטור כל המוסדות ששר החינוך יחליט עליהם.

ויאל-נאור: הרחבה זו של המסגרת מעוררת את השאלה מה באמת נותר לפיקוח. נשארו בתי-ספר ים ובתי-ספר שלא עמדו בדרישות. אז לכתחילה לא צריך היה לחוקק כל כך גדול ומקיף וחשוב, ואחר כך באמצעות התקנות כאילו לחסל בית-ספר מוחזק או מנוהל על-ידי צה"ל - ביחא. אבל לגבי סעיף זה כולל אפילו בית-ספר של העדה היוונית-אורתודוקסית, אם הוא איזה דבר מהמדינה, בתקציב, בפיקוח או בהסכמה לקיומו.

אותו דבר לגבי סעיף קטן (1), בתי-ספר נים לפיקוח של משרדים ממשלתיים אחרים. יוצא שכל משרד יכול להקים ית-ספר ולטפל בו כראות עיניו. המגמה היא שיהיה משרד אחד שיהיה בכל השלבים. לכן נראה לי שזאת הרחבת יתר.

ויין: מה יהיה עם גני הילדים? אם להסיק מהרשימה המופיעה כאן, יחול השנה על זילדים חוק הפיקוח במלואו.

נ-דור: ההגדרה של בית-ספר כוללת גם גן ילדים.

א. כץ: חוק הפיקוח במלואו יופעל על גני ילדים.

ליעד: הוזכרה כאן הדוגמה של בית-הספר "בזק". מדוע צריך בית-ספר כזה לא להיות כלול ית החוק? חוק הפיקוח איננו העברת בעלות. המגמה שלו היתה רק יח שהתכנים יהיו בסדר, שהמורים מתאימים, השרתים מתאימים וכו'. צריכה להיות הרחבה כזאת? משרד החינוך בא אלינו בשעתו בבקשה ק חוק עם שיניים, ולדעתי פה אתם מוותרים יותר מדי.

ולדשמידט: בסעיף 1 נאמר "ניתן לפטור". אין הכוונה שהשר יפטור את כל בתי-הספר הנכללים נוריות אלה, אלא מתוך כל אלה הוא יפטור את המקרים הנראים לו ים לפטור. התועלת שבמניית הסוגים השונים היא שזה מצמצם את הבחירה, ובכל מקרה שהשר פוטר, אפשר לומר: הוא פוטר לפי שיקול ונותיו קבועים בתקנות אלה. אבל אם נכון מה שחברי כנסת אחרים, שבתוקף סעיף קטן (4) זה מקיף את כל גני הילדים ובתי-הספר נה, הרי יוצא שאותם מוסדות שהשר רוצה לפטור אותם - הוא פוטר אותם פי העקרון הניתן כאן, אלא לפי שיקול אינדיבידואלי לגבי אותו בית-

א. כץ: החוק מלכתחילה נועד לטפל בשני סקטורים שבהם המצב היה גרוע לגבי תנאי הלימוד יאה: הסקטור העל-יסודי הפרטי, וגני ילדים פרטיים, שאינם עונים על ים. כמשרד החינוך היו קשיים רבים באיתור הגנים האלה. משרד החינוך בקשיים בהפעלת הפיקוח על כל המוסדות האלה.

החוק מחייב לתת רשיון לכל בתי-הספר יסודיים בארץ ולכל הגנים. יש בתי-ספר על-יסודיים שאלויבא דכולם ים בתנאים, אלה בתי-הספר הידועים, העירוניים, פרטיים-ציבוריים . יש גני-ילדים של ארגוני נשים ואחרים שעומדים בדרישות. פה משרד החינוך לעשות את החוק יותר ריאלי, במובן זה שהוא אומר: אוכל אותו אם תינתן לי האפשרות לפטור עצמי מפיקוח ומתן רשיונות למספר זן של בתי-ספר על-יסודיים שנכללים באחת הקטיגוריות המנויות כאן. לא יינתן באופן אוטומטי. אם כך, שוב חוזר ענין הבדיקה והפיקוח. ד יצטרך לערוך את הבדיקה לפני שיתן את הפטור. ישנם בתי-ספר ר שהם פטורים, ישנם כאלה שהם על הגבול. אני שואל אם הפטור הוא אז יותר.

3.6.70

לנו יש הרגשה שיש פה או התחמקות או אי-יכולת לבצע את החוק המפורסם. אז חייבים להיות שינויים מרחיקי לכת בחוק המקורי לגבי הפעלתו. האם המשרד מתכוון להגיש לכנסת הצעת תיקון לגבי הפעלת החוק? אני יודע שהוא מתכוון לעשות זאת, כלומר שאין ביכולת המשרד להפעילו בבת אחת לגבי כל המדינה במועד הקצוב. אני מוסיף את השאלה אם המשרד מתכוון שינוי, ואם כן - מהו, לגבי המועדים והמקומות?

מר י. שריד:

כשדנו בחוק זה בוועדת החינוך, הופיעו הרבה משלחות מהרבה מאד גופים שיש להם נגיעה לחוק. כולם חייבו את חוק הפיקוח, אלא ביקשו לשחרר אותם. אילו היינו נענים לבקשות אלה, היינו צריכים לקרוא לחוק חוק ביטול הפיקוח על בתי-הספר. כי למעשה היום יש לנו פיקוח על בתי-הספר, שאיש אינו מערער עליו, גם על בתי-ספר על-יסודיים. כולם מקבלים את פיקוח משרד החינוך. חוק זה בא לתת יתר תוקף לענין זה של הפיקוח.

אבל לכל הדעות קיימים בתי-ספר על-יסודיים וגבי ילדים שאנחנו יכולים לפטור אותם, לא מכל החוק. אנחנו למשל ודאי לא מתכוונים לומר שבתי-ספר אלה יוצאו מפיקוח פדגוגי, אבל ודאי אפשר לשחרר למשל את בית-הספר התיכון שליד האוניברסיטה מכל מה שמתבקש מבית-ספר אחר לגבי קבלת רשיון להמשך קיום, או הגשת תכניות הבנין, רשימת חבר המורים ועוד. כלומר יש בתי-ספר שאפשר לשחרר אותם מחלק מהחוק, כמו למשל גימנסיה הרצליה, או רחביה, או כדומה. לא יעלה על הדעת שנפטור אותם בכלל מפיקוח.

כדי ששר החינוך יוכל לפטור מספר בתי-ספר ותיקים וידועים כבעלי רמה גבוהה, גם של תחזוקה, הוגו צריך לקבוע כלל הכלל הזה נקבע בסעיף קטן (4). סעיף זה אמנם מקיף בתי-ספר רבים, אבל רבים לא ישוחררו, לא מכל החוק ולא מחלק ממנו. אך מספר בתי-ספר כן ישוחררו. כדי שהשר יוכל לשחרר אותם, הוא חייב לפי החוק לקבוע עקרונות ולהתייעץ עם ועדת החינוך של הכנסת. זאת אנו עושים.

ש. לוין:

אם כך, הערתו של חבר הכנסת גולדשמידט היתה נכונה.

מר י. שריד:

בהחלט. אם מדברים על עקרונות, אין עצה אחרת. יכול להיות ששני בתי-ספר יגישו בקשות, אחד יקבל פטור ואחד לא. יש בחוק דברים רבים: יש אפשרות של ערר, יש ועדת ערר, יש מי שבודק אם החלטת השר אינה שרירותית, ויש בג"ץ. כשר החינוך יסקול ויאמר שאת זה הוא משחרר מחלק מהחוק ואת זה לא - הוא מעמיד את עצמו לאפשרות של תביעה משפטית או בירור פרלמנטרי.

מ. בן-פורת:

איזו פגיעה תהיה זו בבית-הספר הריאלי, למשל, אם משרד החינוך יוציא לו רשיון?

מר י. שריד:

המשרד יוציא לו רשיון, אבל הוא לא יבקש ממנו כל מיני דרישות אחרות. אני יכול לסמוך על בית-הספר הריאלי שלא יעמיק שרת שאינו מתאים לתפקידו, ושהבנין ותנאי המגורים אף פעם לא יהיו פחות טובים משמקובל במדינה. או אם למשל תבוא רשות מקומית, הידועה לנו כדואגת לחינוך העל-יסודי ולגבי הילדים - אינני צריך להחיל עליה את כל החוק. נדרוש פיקוח פדגוגי, תכניות לימודים ורשיונות למורים. אבל לא נדרוש את כל מה שנאמר בחוק. לגבי בית-ספר במשק קיבוצי, הוא עושה את המכסימום כדי שהתנאים יהיו סבירים. לכן לא נדרוש ממנו את הכל.

לשם כך צריך לקבוע עקרונות ולהתקין תקנות בהתאם לחוק. המפקחים שלנו בדרך כלל יהיו בבתי-ספר אלה. אם יוודע לנו שפתאום חלה איזו התמוטטות בבית-ספר מסויים וקרה משהו בחבר המורים או בתחזוקה, אז משרד החינוך יכול לקחת חזרה את הפטור שנתן.

מר גולדמן:

יש להבדיל בין ביטול הרשיון וביטול הפטור. לגבי הרשיון יש הוראות בחוק. לגבי הפטור - הרשות המוסמכת לתת את הפטור יכולה גם לבטל אותו. כך זה לפי פקודת הפרשנות.

י. שריד:

לגבי סעיף קטן (1), בית-ספר הנתון לפיקוח משרד ממשלתי שאיננו משרד החינוך והתרבות - בדרך כלל בהרבה ארצות ולם משרדים ממשלתיים מקיימים בתי-ספר שלהם. אצלנו החינוך כמעט כולו א בידי משרד החינוך והתרבות, העיוני, המקצועי, החקלאי, הימי וכו'. ל יש דברים פה ושם שמשרדים אחרים מקיימים. למשל משרד הסעד, או רד הדואר. הם לא יתנגדו שנפעיל שם פיקוח פדגוגי, הם יקבלו את זה צון. אבל ההנחה היא שאם משרד ממשלתי מסויים מקיים בית-ספר, הוא מן על המדינה שהוא לא יפתח בית-ספר סתם. ישנם דברים שלגביהם אפשר מוך על משרד הדואר; ישנם דברים שהייתי רוצה שמשרד החינוך יפקח ייהם. אינני צריך להתערב בענין הבנין והשרתים, אבל אדרוש ממנו קוח פדגוגי. המגמה שלנו היא שפיקוח פדגוגי יקיף את הכל.

אנחנו יכולים לתת פטור מלא לבית-ספר -תיכוני, למשל לבית-ספר על-תיכוני הנמצא בחסות האוניברסיטה, כמו כון האוניברסיטאי בחיפה.

נ"ר א. כץ:

מה יחוו של מר בן-דור להצעה אם לכל מה שאתם מבקשים פה יתווסף הסייג: יקבל ות לפטור בתנאי שמקויימים במוסד התנאים הנסובים בסעיף 9 לחוק המקורי. מ יש צורך להוסיף את זה, או שהיות וזה נמצא בחוק, זה ממילא קיים ומד.

האם אני מבין נכון שכל גני הילדים בכלל גם נכללים בקטיגוריה זו המפורטת בעקרונות?

י. שריד:

לפי ההגדרה בית-ספר כולל גם גן ילדים. אבל יש גנים, של מועצות הפועלות, ויצ"ו אמ"ן, שהם נאמנים עלינו שהם דואגים לרמה החינוכית של המוסדות, וכל לשחרר אותם מחלק מהחוק.

רזיאל-נאור:

אני רוצה לתזור שוב לענין סעיף קטן (1). בניח שלאור המחזור הקיים בפועלי בנין ורד העבודה יקים בית-ספר לפועלי בנין. עיקר מטרתו להכשיר תוך זמן ויים אומנים או בעלי מקצוע אחר החסרים היום. מאין לנו הבטחון שכל ברים האחרים, שהם כל כך חשובים בעיני משרד החינוך, אמנם יקויימו -ידי משרד העבודה? מאין לנו הבטחון שאם בית-הספר חוסה בצל משרד ור, שהוא פועל לפי העקרונות של משרד החינוך? המסמך הזה אינו מבטיח ות כלל.

בן-דור:

לגבי סעיף קטן (5) - לפי המצב היום יש חמשה מוסדות להשכלה גבוהה שהם פטורים מחולת החוק על-ידי חוק זה: הטכניון, מכון ויצמן, האוניברסיטה העברית, יניברסיטת תל-אביב ואוניברסיטת בר-אילן. מוסדות אחרים אינם מוכרים. ין החוק חל היום על אוניברסיטת באר-שבע, על המכון האוניברסיטאי ויפה ועל כל המכללות למיניהן, הקיימות או שיקומו. ואפילו אם הם ייו קשורים לאוניברסיטה מוכרת שתקבל אחריות לגבי הרמה האקדמית, ו יהיו כפופים לחוק. הם יצטרכו לבקש רישיון ולקבל רישיון.

סעיף זה בא לאפשר לשר החינוך להגיד: י סומך על האוניברסיטה העברית שהלימודים במכון האוניברסיטאי בחיפה ו בסדר, לא אפקח על הלימודים שם. ובכן מדובר על מוסדות כאלה, והיה אפשרות לשר להגיד שעל מוסדות אלה אינו רוצה לפקח.

לגבי סעיף קטן (2) - יש רשת של בתי-ספר י צה"ל, התוצאות שלהם בדרך כלל טובות. גם לגבי בתי-ספר אלה ניתנת ושרות לשר לפטור אותם מתחולת החוק.

לסעיף קטן (1) - אין פטור אוטומטי

בית-ספר ששייך למשרד ממשלתי אחר. אף אחד מהעקרונות האלה אינו וחרר אוטומטית. בכל מקרה השר צריך להחליט, והוא צריך לשרסס: וררתי מוסד זה וזה מכל הוראות החוק או מחלקן, לפי ראות עיני, לפי ורון זה וזה.

למעשה יש בתי-ספר במספר קטן של משרדים ומשלתיים. לדואר יש בית-הספר "בזק"; למשרד הבריאות יש בתי-ספר וחייות, שם יש קורסים שנתיים ודו-שנתיים למקצועות עזר; למשרד ובודה יש בתי-ספר העומדים בקשר בדרך כלל עם משרד החינוך; למשרד יירות יש קורסים למדריכים וכו', של שנה או כדומה; ויש המוסדות ויוחדים של משרד הסעד. צריך שתהיה אפשרות לשר לשחרר מוסד של ורד זה וזה מתחולת החוק, אם ימצא שזה אפשרי. המספר אינו גדול.

תיקח את המפתנים של משרד הסעד, ואת המעונות שלהם.

מ. בן-פורת:

במקום שיש בית-ספר - הוא בפיקוח.

מר בן-דור:

לגבי סעיף קטן (3), "בידי המדינה חלק בשליטה על התאגיד המנהל את בית-הספר" - השר צריך לשקול אם השליטה של המדינה על התאגיד שהוא בעל בית-הספר או מנהל את בית-הספר, מספיקה. שליטה זה כשיש לנו רוב המניות, זאת אומרת שהקביעה היא בידי המדינה.

מר י. שריד:

החינוך החקלאי הוא בידי משרד החינוך. בתי-הספר החקלאיים הם ממשלתיים. הם יותר מאשר בתי-הספר היסודיים, שהם עירוניים. אבל תקחו למשל את בית-הספר מקוה ישראל, שאנחנו מקיימים אותו ומפקחים עליו. הוא מאוגד בתאגיד. זה נעוץ בהיסטוריה של מקוה ישראל. או למשל הישיבה בכפר הרא"ה היא תאגיד. אבל מכיון שהמדינה מקיימת את בית-הספר, היא הבטיחה לעצמה שליטה על התאגיד, רוב המניות הן בידי משרד החינוך, והמדינה יכולה לכוון את בית-הספר ולנהל אותו לפי ראות עיניה. אבל צריך להבטיח זאת, אחרת לא יוכל השר לפטור גם את מקוה ישראל מפיקוח. גם בית-הספר בו יאר הוא תאגיד, למשרד החינוך יש שליטה על תאגיד זה.

מר בן-דור: למעשה סעיפים (1), (2) ו-(3) דגים בגופים

שהם בשליטה ממשלתית: זה צה"ל, משרדים אחרים, וש"בידי המדינה חלק בשליטה על התאגיד". לגבי סעיף (4), ייתכן שהוא באמת כללי מדי וטעון ניסוח יותר מדוקדק כדי להימנע מהחשש שאותו הביע חבר הכנסת גולדשמידט.

יושב-ראש הועדה שאלה על פסור בתנאי.

אינני יודע אם קיים דבר כזה. זה ענין משפטי.

לגבי החשש של חברת הכנסת רזיאל-נאור על קורסים של משרד העבודה, אינני בטוח שקורסים אלה הם בית-ספר לפי הגדרת החוק. בסעיף 2(1) לחוק כתוב "למעט בית-ספר לבגירים...".

א. רזיאל-נאור:

אם המוסד מקיים קורסים חצי שנתיים, אבל הוא מוסיף להתקיים משנה לשנה, זה הופך להיות בית-ספר כמו בית-הספר לתיירות.

מר בן-דור:

לשאלה על ביצוע החוק - החוק חל הלכה למעשה מיום תחילתו על פתיחת מוסד חדש. אסור לפתוח מוסד חדש בלי רשיון. כבר היו פניות אחדות. היו מקרים שהיינו צריכים להסב תשומת לבם של אנשים שיש בכוונתם לפתוח בית-ספר לכך שיש חוק.

לגבי בתי-ספר שהיו קיימים ביום תחילת החוק יש דחיה בהפעלת החוק עד סוף מרס השנה הבאה. באחת הישיבות של הועדה הודענו על כוונה לתקן את החוק על מנת לאפשר למשרד לבצע אותו בהדרגה. מכאן משתמע שאין חשש שלא יהיה על מה לפקח. הפסור הזה אינו משחרר בתי-ספר בעשרות או מאות.

אפשר לבצע את החוק אפילו כפי שהוא היום. הכינונו את כל התקנות, וכולן - מלבד אלה שחייבים להביא אותן להתייעצות עם הועדה - כבר נמסרו לפרסום. כאשר ההתייעצות עם הועדה לגבי שני הסעיפים שאנחנו צריכים להתייעץ עליהם תסתיים, גם התקנות האלה יפורסמו, ואז אפשר יהיה להפעיל את החוק באופן סדיר.

יש רק סידרה אחת של תקנות שעוד לא הכנו, אבל זה אינו מונע בעד הפעלת החוק, על כל פנים לא בשלב הראשון. יש ועדת ערר של שלושה אנשים שהשר צריך למנותם. נאמר שסדרי העבודה של ועדת הערר יפורסמו בתקנות. חברי הועדה טרם מונו, ורצינו יחד עם יושב-ראש הועדה לקבוע את סדרי העבודה. כשיתמנה היושב-ראש, נפרסם את סדרי העבודה של הועדה.

גולדמן: אני רוצה להדגיש שאם בית-ספר מסויים אינו נכנס לאחת הקטגוריות המנויות מן, אף אם השר רוצה לפטור אותו ומשוכנע שיש לכך מקום - אין הוא זול לעשות זאת. לכן יש להניח שמשרד החינוך ראה לנכון להכין את בצורה אולי קצת יותר רחבה.

בפיסקה (3) נאמר "בידי המדינה חלק שליטה על התאגיד". הדרישה איננה שלמדינה יהיה רוב מוחלט על התאגיד. יתן לפטור בית-ספר אפילו כשלמדינה יש 40% במניות או בקולות בהנהלת תאגיד. זה תמיד ענין לשיקול דעת של השר.

לגבי היחס בין סעיף 2 לסעיף 9 לחוק, זקנות אינן מחייבות את השר להיות משוכנע מכוח החוק שכל התנאים של עיף 9 קוימו לפני שהוא יתן פטור. יש להניח שהוא לא יתן את הפטור לא אם יהיה סבור שהובטחה רמה נאותה בבית-הספר. אבל התקנות המוצעות יבן כוללות את זה כאחד התנאים למתן פטור.

אליעד: האם יכול להיות שהתקנות לא יהיו לפי החוק?

גולדמן: אם השר פוטר פטור מלא, אז הוא פוטר גם מחעיף 9. אם הוא נותן פטור חלקי, זול להיות שהם כן כפופים לסעיף 9.

אליעד: אם זה נכון - זה לא בסדר. הפטור יכול להיות רק אם נתמלאו הדברים האלה לשביעת צונו. אם הם אינם מתמלאים, הוא צריך לבטל את הפטור.

גולדמן: יש רשימה של חמש עילות למתן פטור, בלי קשר עם סעיף 9. אם בית-ספר נכנס אחת מחמש הקטגוריות האלה, מותר לשר לפטור אותו מכל הוראות החוק ו מחלק מהן, בלי התייחסות לסעיף 9.

בן-פורת: אני רוצה להתייחס לסתירה בין סעיף 9 ובין התקנות. נניח שמוסד מקבל 100 ירות לשנה מהמשרד. זו עילה למשרד לפטור אותו בכלל, אפילו אם מוסד אינו ממלא את סעיף 9, על כל סעיפיו?

גולדמן: מהבחינה המשפטית זה נכון. הסמכות ניתן לשר בסעיף 1(5). אבל הכנסת הוסיפה ת-סעיף קטן (ב), שהשר יקבע בתקנות את העקרונות והעילות לפיהם יהיה וסמך לתת את הפטור. אני מסביר את המצב המשפטי. ברור לי שלא יפעלו.

כאן לא מדובר על פטור לתקופה מסוימת, א על פי שאפשר לבטל אותו כשרואים שהרמה ירדה.

י. שריד: החוק נתן לשר הרבה יותר משהוא מבקש עכשיו. הוא העניק לו סמכות לפטור כל ית-ספר שהוא יחליט עליו. יחד עם זאת הוא צריך לשבוע עקרונות ולהביאם התייעצות עם ועדת החינוך. זאת הוא עשה. ובכן זו כבר הגבלה מסוימת, ש בתי-ספר שהשר בכלל אינו יכול לפטור אותם, גם אם ירצה. אין חשש עקרונות אלה עומדים בניגוד לחוק.

לגבי סעיף קטן (4) - אמרו שהוא רחב די. ננסח אותו אחרת כדי לצמצם את זה.

יור. א. כץ: כדי לסכם את החלק הזה, אנחנו יכולים לומר לגבי הסעיפים (1), (2), (3) ו-(5) קוימה חובת התייעצות ואנחנו מסכימים לנוסח המוצע, לאחר ששמענו את הסברים מנציגי משרד החינוך. נחזור ונדון בסעיף קטן (4). נשמע אם האם במתן פטור לפי כל אחד מהסעיפים האלה צריך להתחשב בסעיף 9 חוק או לא. צריך לבדוק את שני הסעיפים המקבילים, זה שנותן פטור עומת סעיף 9.

נשמע עכשיו הסברים על הכללים לפי סעיף

לחוק.

מר בן-דור: סעיף 9 לחוק הוא סעיף חמור (קורא את הסעיף). בסעיף קטן (ב) נאמר "במתן החלטתו בדבר הענינים המפורטים... הכל בהתאם לכללים שהתקין שר החינוך והתרבות בהתייעצות עם ועדת החינוך של הכנסת". ובכך הסידרה השניה של התקנות שהועברה אליכם דנה בכללים אלה. אלה הם כללים בדבר מבחנים למתן רשיונות. הכללים ניתנים באותו סדר שהם מופיעים בסעיפים הקטנים של סעיף 9(א).

היו"ר א. כץ: בסעיף זה המשרד מסתמך על תכניות ועל חוזרים שהוציא בשנה שעברה, ומפרט אותם.

אני רוצה להודיע שאיגוד בתי-הספר העל-יסודיים הפרטיים נפגש אתי בפגרה לשיחה ארוכה. הם ביקשו להופיע בפני הועדה. יש להם הרהורים וערעורים על הסעיף הדין במבנים ועל זה הדין בריהוט וציוד של בתי-הספר. אני מציע שנזמין משלחת שלהם לישיבה הקרובה של הועדה, ואז הם יביאו את נימוקיהם.

מ. בן-פורת: איננו מחוקקים עכשיו חוק, והועדה אינה יכולה להיכנס עכשיו לדיונים עם משלחות לגבי תכנית זו או אחרת. הם יכולים לשלוח תזכיר. כאן מקיים המשרד חובת התייעצות עם הועדה, ואין צורך להכביד יותר מדי. משלחת אחת תגרור אחריה משלחות נוספות.

מר י. שריד: אם יש להם בקשות, הם צריכים לפנות למשרד החינוך.

א. רזיאל-נאור: כשועדת החינוך בכנסת הששית חוקקה את החוק הזה, היא שמעה את כל המשלחות, וחיוותה את דעתה. כדי לבצע את החוק, צריך השר להתקין תקנות. היה ניכוח גדול בועדה אם השר יכול להתקין את התקנות בעצמו או אם הוא צריך להביאן לועדה לאישור או רק להתייעצות. היו כאלה שסברו אז וסוברים גם היום שצריך להביאן לאישור הועדה. אחרים טענו שדי בהתייעצות.

התקנות האלה נוגעות לדברים חשובים מאד לציבור. אם רוצים שהן תוכלנה להתבצע ולא תהיינה גזירות שאין הציבור יכול לעמוד בהן, מוטב שהדברים יישמעו בועדה. וכשמשרד החינוך יבוא להתקין את התקנות, ידע עד היכן ניתן לשנות דברים, ואחר כך יחליט מה שיחליט. אני מציעה לשמוע את המשלחת. זה איננו מחייב לקבל את מה שהם דורשים.

ב. אליעד: הרוב בועדה הכריע בעד התייעצות. כל ועדה עושה את המכסימום כדי להבטיח שכל חקיקה תעבור את התהליך של הועדה. זה הגוף המחוקק, להבדיל מהגוף המבצע. אם גוף כלשהו חושב שהוא יפגע על-ידי החקיקה, מן הראוי שנשמע אותו.

מ. בן-פורת: כתקדים זה פסול.

ש. לוין: איני רואה כל פסול בהזמנת המשלחת. עם זאת צריך להבהיר לה את המגבלות.

מר י. שריד: אין בסחון שזה ייגמר במשלחת זו. יכולות לבוא בעקבותיה משלחות אחרות, וכל אחת תדאג שיהיה לה עורך-דין טוב. בדרך כלל חקיקת משנה היא בידי השר, לא בידי הכנסת, אלא אם כן נאמר בחוק במפורש שבסעיף זה וזה השר צריך להתייעץ.

משרד החינוך מוציא הרבה מאד תקנות שאינן מביא אותן כלל להתייעצות עם ועדה של הכנסת, כי אינו צריך לעשות זאת. לגבי סעיף זה נאמר שלצורך התקנת התקנות יש צורך בהתייעצות עם ועדת החינוך. זו טוב מגבלה. לא נאמר שצריך לקבל את אישור הועדה. אין ספק שאם השר ישמע שיש איזה ענין לגבי סעיף כלשהו, כמו שהיה היום לגבי סעיף (4), ננסח אותו אחרת.

אני מכיר את כל הגופים במדינה. על כל אחד מהם לוחץ ענין אחר. יש להם עורכי-דין טובים. יתחילו לבוא הרבה משלחות, בקשר לדבר שועדת הכנסת היא רק יועץ. גם אם ישכנעו אתכם שהם צודקים, הכנסת ככנסת לא תוכל לעזור להם, אלא אם כן רוצים לשנות את החוק.

גולדשמידט:

אני רוצה להצטרף לדעת חברי הועדה רזיאל-נאור, אליעד ולויין. אנחנו לא עוררים בכל המציאות הזאת. אנחנו רוצים לדעת אם תקנה זו היא טובה ו לא. איך נוכל לתת עצה שקולה אם לא נשמע את מי שההלכה בידו.

הרמן:

אני מצטרפת לדברי חבר הכנסת גולדשמידט, בתוספת שאולי אפשר לקבל חלק מדעתנו, אם אנחנו יכולים לשכנע ולהשפיע.

ר בן-דור:

הגוף הזה שהוזכר פנה למשרד החינוך לפני כמה חודשים וביקש לראות את התקנות פני שיפורסמו ויובאו לכנסת. הם באו עם היועץ המשפטי שלהם. אמרנו איננו חייבים להראות את התקנות לשום ארגון. יש דברים בין הכללים התפרסמו או מתפרסמים בחוזרי המנכ"ל. אחד הדברים הוא מבנים. כדאי חברי הועדה ידעו מה הם הכללים, הם מופיעים בחוברת. יש כללים חלים על בית-ספר חדש, הם די חמורים, מכיון שבית-הספר עוד לא קיים. כלל יש כללים לגבי בית-ספר שהיו קיימים ביום תחולת החוק. המשרד היה כור שאי אפשר למצות את כל חומרת התקנות לגבי המבנים לגבי בית-ספר יימים. לכן הוכנו תקנות ארעיות בקשר למבנים לבתי-ספר קיימים. זה ורסם בחוזר של המנכ"ל, וזה מה שהיה בידי הגוף הזה, ולא הכללים.

אני מציע שיהיה דיון, סיום הדיון או פחות דיון ראשון בתקנות לפי סעיף 9, לפני קבלת כל משלחת שהיא, מען תדעו כמה מדובר.

ר גולדמן:

חוק זה מטיל חובה כפולה על שר החינוך, לפי הסעיפים 2 ו-9. הוא חייב להתקין קנות. ברוב החוקים זו סמכות, ואילו כאן מוטלת עליו חובה. שנית, וא חייב להתייעץ עם ועדת החינוך והתרבות של הכנסת. לעניות דעתי פירוש של ההתייעצות הזאת הוא חילופי דעות בין השר והועדה, חילופי ינפורמציה. כלפי הועדה השר חייב לומר מה הוא מתכוון לעשות. אין ה נכון שהוא חייב לגלות זאת לאחריים. לדעתי יש משקל רב בדברי בר הכנסת בן-פורת.

יו"ר א. כץ:

לאחר ששמענו את הדברים, נדמה לי שדעת רוב החברים היא כזאת: על מנת לגבש ונת דעת מייעצת, אנחנו נשמע את ההשגות וההערות של המשלחת הזאת. זה א צריך להיות דו-שיח בין המשלחת ונציגי המשרד בפנינו. זה יכול עזור לנו לגבש את חוות הדעת המייעצת שלנו. אני מציע שנסתפק בסיכום זה.

רזיאל-נאור:

לגבי דברי מר גולדמן - אי אפשר ללכת בהכללות כאלה. לא מדובר כאן בפיתוח, לא בחומר אחר לגמרי. מטרת החוק והתקנות היא לשפר את רמת החינוך מדינה, להעמיד אותו על עקרונות שיביאו למירב התועלת לציבור למדינה. אז מדוע אסור שידעו כל הנוגעים בדבר, אלה שאינם צפויים להיות משוחררים מכל חובה שהמשרד יטיל עליהם, שיהיה להם גם זמן התכוונן. אנחנו יודעים שלפעמים מאכלסים כיתות בלי התחשבות בצרכים ינימליים. לכן צריך להיות ידוע ברבים שיש להכין את המבנים. נשמע ה הם אומרים. אחר כך יחליט המשרד אם הוא נכנה לבקשתם או לא.

יו"ר א. כץ:

לישיבה הבאה נזמין את המשלחת, נשמע את דבריה, אחר כך נדון בינינו.